

An Investigation of the Strategies for Coping with Earthquake Stress of Nursing Students Who Have Experienced the 2023 Kahramanmaraş Centered Earthquakes

Nihal ALOĞLU^{1,a}, Ayla GÜLLÜ^{2,b}

¹Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Kahramanmaraş, TURKEY

²Obstetrics and Gynecology Nursing Department, Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Hatay Mustafa Kemal University, Hatay, TURKEY

ORCIDS: ^a0000-0003-4162-2845; ^b0000-0003-1241-9370

ABSTRACT

Objective: In addition to causing physical and material damage, an earthquake can have a wide range of psychological consequences on students in earthquake-affected areas. For this reason, it is necessary to determine the ability of students who survived the earthquake to cope with earthquake stress. The aim of this study is to examine the coping strategies of nursing students who have experienced the 2023 Kahramanmaraş-based earthquakes in terms of some defining features, difficulties during and after the earthquake. **Method:** The sample of this study, which was conducted using a cross-sectional research design, consisted of 191 nursing students. Data was collected between May 2023 and June 2023. The 'Earthquake Stress Coping Strategies Scale (ESCSS)' was used to determine the participants' coping strategies with earthquake stress. Data was analyzed using the t test and the ANOVA test. **Results:** The total score of nursing students on the Earthquake Stress Coping Strategies Scale (ESCSS) was found to be 43.74±6.52. The 'seeking social support' subscale scores of female students and students who were not injured in the earthquake were found to be significantly higher ($p>0.05$). The Earthquake Stress Coping Strategies Scale (ESCSS) total scores and 'religious coping' and 'seeking social support' subscale scores of students who lost a first-degree relative in the earthquake were found to be significantly higher ($p>0.05$). **Conclusion:** It is necessary to develop strategies for nursing students to cope with earthquake stress. Psychological supports specific to the earthquake-affected situation, which will be determined and provided by experts, can help nursing students manage stress after an earthquake. Adding courses such as stress management and coping strategies during and after disasters to the curriculum may help increase students' skills and awareness of coping with post-disaster stress.

Key words: Coping, Earthquakes, Nursing students, Stress.

2023 Kahramanmaraş Merkezli Depremleri Yaşamış Olan Hemşirelik Öğrencilerinin Deprem Stresi ile Başetme Stratejilerinin İncelenmesi

öz

Amaç: Deprem fiziksel ve maddi hasara neden olmanın yanında, depremden etkilenen bölgelerdeki öğrenciler üzerinde çok çeşitli psikolojik sonuçlara neden olabilir. Bu nedenle depremden kurtulan öğrencilerin deprem stresi ile başa çıkma durumlarının belirlenmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı 2023 Kahramanmaraş merkezli depremleri yaşamış olan hemşirelik öğrencilerinin deprem stresi ile baş etme stratejilerini belirleyerek bazı tanımlayıcı özellikler, deprem sırasındaki ve sonrasındaki zorluklar açısından incelemektir. **Yöntem:** Kesitsel araştırma tasarımı kullanılarak yapılan bu çalışmanın örneklemini 191 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Veriler Mayıs 2023 - Haziran 2023 tarihleri arasında toplandı. Katılımcıların deprem stresi ile baş etme stratejilerinin belirlenmesinde 'Deprem Stresi ile Başetme Stratejileri Ölçeği (DSBÖ)' kullanıldı. Veriler t testi ve ANOVA testi kullanılarak analiz edildi. **Bulgular:** Hemşirelik öğrencilerinin Deprem Stresi ile Başetme Stratejileri Ölçeği (DSBÖ) toplam puanı 43,74±6,52 olarak bulundu. Kız öğrencilerin ve depremde yara almayan öğrencilerin 'sosyal destek arama' alt boyut puanları anlamlı olarak daha yüksek bulundu ($p>0,05$). Depremde birinci derece yakınına kaybetmiş olan öğrencilerin Deprem Stresi ile Başetme Stratejileri Ölçeği (DSBÖ) toplam puanları ile 'dini baş etme' ve 'sosyal destek arama' alt boyut puanları anlamlı olarak daha yüksek bulundu ($p>0,05$). **Sonuç:** Hemşirelik öğrencilerinin deprem stresi ile baş etme stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin deprem sonrası stres yönetimlerinin sağlanmasında, depremden etkilenme durumuna özel olarak ve uzmanlar tarafından verilecek olan psikolojik destekler önemlidir. Öğrencilerin afet sonrası stresle baş etme becerilerinin ve bu konudaki bilincin artırılması için 'afet sırası ve sonrası stres yönetimi', 'afetlerle başa çıkma stratejileri' gibi derslerin müfredata eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Baş etme, Deprem, Hemşirelik öğrencileri, Stres.

GİRİŞ

Her yıl milyonlarca insan dünyadaki doğal ve insan kaynaklı felaketlerden etkilenmektedir. Kasırgalar, seller, Őiddetli yađıŐlar ve depremler on binlerce kiŐinin ölümüne ve daha birçok kiŐinin etkilenmesine neden olmaktadır (Giorgadze ve ark. 2011). Türkiye, tarihsel süre içinde büyük depremlerin olduğu sismik olarak yüksek derecede aktif olan Anadolu plakası üzerinde bulunmaktadır. 1900'lerden günümüze dek lkemizde Őiddeti 7'nin üzerinde olan 20 tane depremin meydana geldiği belirtilmektedir. Bu durum Türkiye'yi depremlerden zarar gören ülkeler çapında en üst sıralara taŐmaktadır. YaŐanan bu depremlerde can kaybı ve ağır hasar bakımından en büyük depremler sırasıyla 1939 Erzincan, 1999 Gölcük merkezli Marmara ve 2023 Kahramanmaraş depremleridir. 6 Őubat 2023 tarihinde Türkiye saati ile 04:17'de ve 13:24'te merkez ss Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçeleri olan Mw7.7 (odak derinlik=8,6km) ve Mw7.6 (odak derinlik=7km) büyüklüklerinde iki deprem meydana gelmiŐtir. 20 Őubat 2023 tarihinde Türkiye saati ile 20:04'te merkez ss Hatay Yayladağı olan Mw6.4 byklgnde bir deprem daha meydana gelmiŐtir. Söz konusu depremler toplamda 11 ilde büyük yıkımlara yol açmıŐ bulunmaktadır. Bu depremler Őiddet ve kapsadığı alan açısından bakıldığında yakın tarihte eŐi benzeri olmayan felaketler olarak tanımlanmaktadır (2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu, 2023).

Felaket depremlerinin dünya çapında giderek daha sık meydana geldiği belirtilmektedir (Zhang W ve ark.,2014). Felaketler insan nüfusu üzerindeki yıkıcı etkilerinden dolayı 'felaket' olarak tanımlanmaktadır (Giorgadze ve ark. 2011). Asrın felaketi olarak tanımlanan depremlerde binaların ve altyapının yaygın yıkımı, Türkiye'de deprem bölgesinde bir milyondan fazla insanı evsiz bırakmıŐ ve Suriye'de beŐ milyon kiŐiyi yerinden etmiŐtir. Deprem sonrasında bölgedeki insanların yiyecekten, temiz suya, tıbbi bakımdan acil barınağa kadar birçok ihtiyaçları ortaya çıkmıŐtır. Depremler doğal afetlerdir, maalesef önlenemez ve zararları kaçınılmazdır (The Lancet 2023). Deprem gibi doğal afetler ani ve öngörülemez olduğundan dolayı, hayatta kalanlar genellikle yaŐamın diğer alanlarına yayılan olumsuz psikolojik sonuçlar yaŐamaktadırlar, ayrıca deprem nüfusun sağlığını doğrudan

etkileyerek fiziksel travma ve akut hastalıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte deprem, sağlık sistemini olumsuz etkileyerek kronik ve bulaŐıcı hastalıklarla iliŐkili morbidite ve mortaliteyi artırmaktadır (Giorgadze ve ark. 2011; Scott ve Weems 2013). Ayrıca açıklanamayan zihinsel veya duygusal hasara yol açabileceği gibi ekonomik ve sosyal mülkiyette önemli kayıplara da yol açabilmektedir (Zhang ve ark.2014).

Üniversite ğrencileri, zihinsel sağlık risklerini artırmakla akademik talepler, finansal baskılar ve sosyal uyum zorlukları gibi çeşitli stres faktörlerine karŐı savunmasızdırlar. Ek olarak, 2023 yılında Türkiye'de meydana gelen depremler gibi son travmatik olaylar bu riski daha da artırmıŐ olabilir (Alfuaha ve ark. 2023). Yapılan çalıŐmalarda depremlerden sonra niversite ğrencilerinin fiziksel ve/veya zihinsel problemler yaŐadıkları ve bu gibi stresli durumlarda ciddi psikolojik sonuçların önüne geçmek ve depremin öğrencilerin motivasyonu ve eğitim süreçleri üzerindeki olumsuz etkilerini hafifletmek için öğrencilere yeterli sosyal desteğin sağlanması gerektiği belirtilmektedir (Chen ve ark. 2009; Arata ve ark. 2015; Romic ve ark. 2021). AnlaŐıldıđı gibi fiziksel ve maddi hasara neden olmanın yanı sıra, depremin etkilenen bölgelerdeki öğrenciler üzerinde çok çeşitli psikolojik sonuçları olabilir. Ayrıca COVID-19 pandemisi ardından bir de böyle bir felaketin yaŐanmıŐ olması, depreme karŐı stres tepkilerini artırmıŐ ve başa çıkmayı daha zor hale getirmiŐ olabilir (Őimsek ve Gündüz 2021). Özellikle sağlık hizmeti sunacak olan hemşirelik ğrencilerinin deprem stresi ile baş etme stratejilerini kullanma durumlarının belirlenerek öğrencilere gerekli olan destek mekanizmalarının ortaya çıkarılmasının büyük önem taŐıdıđı düŐünülmektedir. Bu nedenle, bu alıŐma, 2023 Kahramanmaraş merkezli depremleri yaşamış olan hemşirelik ğrencilerinin deprem stresi ile baş etme stratejilerini bazı tanımlayıcı özellikler, deprem sırası ve deprem sonrası zorluklar açısından araŐtırmayı amaçlamaktadır.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın Amacı

Bu alıŐma 2023 Kahramanmaraş merkezli depremleri yaşamış olan hemşirelik ğrencilerinin deprem stresi ile baş

etme stratejilerinin bazı tanımlayıcı özellikler, deprem sırası ve deprem sonrası zorluklar açısından araştırılması amacıyla yapıldı.

Araştırma Soruları

1. 2023 Kahramanmaraş merkezli depremleri yaşamış olan hemşirelik öğrencilerinin deprem stresi ile baş etme stratejisi puanları nasıldır?
2. Deprem stresi ile baş etme stratejileri puanları tanımlayıcı özellikler, deprem sırası ve deprem sonrası durumlardan etkilenmekte midir?

Araştırmanın Tipi

Kesitsel tipte gerçekleştirildi.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri, Zamanı

Bu çalışma Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik bölümü öğrencileri ile gerçekleştirildi. Veriler Mayıs 2023 –Haziran 2023 tarihleri arasında ilgili üniversitede deprem nedeniyle online eğitime devam edildiğinden dolayı online anket (Google Forms) aracılığıyla toplandı.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini 2023 bahar eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde kayıtlı olan toplam 380 öğrenci oluşturdu. Dahil edilme kriterleri;18 yaş ve üstü olmak, lisans hemşirelik bölümü öğrencisi olmak, depremi yaşamış olmak, anketleri eksiksiz tamamlamak ve araştırmaya katılmaya gönüllü olmak şeklinde belirlendi. Dışlanma kriterleri; araştırmaya katılmayı istememek ve anketleri eksik doldurmak şeklinde belirlendi. Evreni 380 olan popülasyonda %95 güven aralığı ve 0.05 hata payı ile 191 katılımcıya ulaşılması gerekmektedir. Bu nedenle dahil edilme kriterlerini taşıyan toplam 191 hemşirelik öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturdu ve bu öğrenciler ile araştırma tamamlandı.

Veri Toplama Araçları

Veriler iki tip form kullanılarak toplandı. Yararlanılan formlar 'Kişisel Bilgi Formu', ve 'Deprem Stresi ile Başetme Stratejileri

Ölçeği (DSBÖ)dir.

Kişisel Bilgi Formu: Bu form katılımcıların bazı tanımlayıcı özelliklerini belirlemeye yönelik 9 sorudan oluştu. Bu formda cinsiyet, yaş, sınıf, depremi hangi şehirde yaşadığı ve depremde enkaz altında kalma durumu gibi sorular yer aldı (Erdoğan ve Aksoy 2020; Yöntem ve Eren 2008).

Deprem Stresi ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği (DSBÖ): Bireylerin Deprem Stresi ile Baş Etme Stratejileri ölçmek için Yöndem ve Eren (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin içeriğinde toplam 16 soru bulunmaktadır. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar; Dini Baş Etme, Olumlu Yeniden Değerlendirme ve Sosyal Destek Arama olarak belirlenmiştir. 1=Hiçbir zaman'dan, 4= Her zaman'a şeklinde puanlanan 4'lü Likert tipinde ölçektir. Ölçekten alınabilecek puanlar 16 ile 64 arasında değişmektedir. Ölçekte ters maddeler bulunmaktadır. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, bireyin baş etme stratejisini daha fazla kullandığı, düşük olması ise daha az kullandığı anlamına gelmektedir (Yöntem ve Eren 2008). Bu çalışmada ölçeğin güvenilirlik katsayısı= 0,782 olarak bulundu.

Verilerin Analizi

Analizler SPSS (IBM SPSS for Windows, ver.23) istatistik paket programı kullanılarak yapıldı. Sayısal değişkenlerin normallik varsayımları Kolmogorov Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testleri ile değerlendirildi (bkz.Tablo 2), iki değişkenin analizi için t testi, ikiden fazla değişkenin analizi için ANOVA testi kullanıldı. Üç ve daha fazla gruplar arası farkın belirlenmesi için post-hoc test kullanıldı. Bulgular %95 güven aralığında, $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan Etik Kurul onayı alındı (Tarih: 28.04.2023 Sayı: 2023-14 Karar No:1). Araştırmanın başlangıcında katılımcılara araştırma ve gönüllü katılım hakkında bilgilendirme yapıldı. Katılımcıların onayları online ankete başlamadan önce araştırmaya ilişkin açıklama metnini okumaları ve onay vermeleri yoluyla alındı. Araştırmada Helsinki Deklarasyonu ilkelerine uyuldu.

BULGULAR

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin tanımlayıcı özellikleri ve depremden etkilenme durumlarına ait bilgiler Tablo 1'de yer aldı. Öğrencilerin %75,4'ünün cinsiyeti kadındı, öğrencilerin %74,9'u 18-22 yaş aralığındaydı ve %39,8'i üçüncü sınıfta okumaktaydı. Öğrencilerin %94,8'i kronik hastalığının olmadığını belirtti. Çalışmaya katılan öğrencilerin %1,6'sı (n=3) depremde enkazda kaldığını belirtti. Yine öğrencilerin %4,7'si (n=9) depremde fiziksel yaralanmaya maruz kaldığını belirtti. Öğrencilerin %1'i (n=2) depremde birinci dereceden yakınına, %19,4'ü (n=37) depremde ikinci dereceden yakınına kaybettiğini belirtti. Çalışmaya katılan öğrencilerin %47,1'i ikamet ettikleri binanın depremde az hasar aldığını belirtti. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%73,3) depremde Kahramanmaraş ilinde olduklarını belirtti (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri

Değişkenler (n=191)	n	%
Cinsiyet		
Kadın	144	75,4
Erkek	47	24,6
Yaş		
18-22	143	74,9
23-26	44	23,0
27 ve üzeri	4	2,1
Sınıf		
1	42	22,0
2	32	16,8
3	76	39,8
4	41	21,5
Kronik hastalık		
Var	10	5,2
Yok	181	94,8

Depremde enkazda kalma		
Evet	3	1,6
Hayır	188	98,4
Depremde yaralanma		
Evet	9	4,7
Hayır	182	95,3
Depremde birinci derece yakın kaybı		
Evet	2	1,0
Hayır	189	99,0
Depremde ikinci derece yakın kaybı		
Evet	37	19,4
Hayır	154	80,6
İkamet hasar durumu		
Yıkık	15	7,9
Ağır hasarlı	26	13,6
Orta hasarlı	13	6,8
Hafif hasarlı	90	47,1
Hasarsız	47	24,6
Deprem anında bulunduğu il		
Kahramanmaraş	140	73,3
Hatay	1	0,5
Adıyaman	1	0,5
Malatya	7	3,7
Gaziantep	5	2,6
Diyarbakır	3	1,6
Osmaniye	7	3,7
Şanlıurfa	5	2,6
Adana	18	9,4
Mardin	4	2,1

Tablo 2. Normallik Testine Ait Sonuçlar

Değişkenler	Puan±Ss	Min-max	%95 CI	Skewness/Kurtosis	
DSB	43,74±6,52	30-59	42,81-44,67	,268	,176
				-,575	,350
Dini Baş Etme	15,18±3,01	6-20	14,75-15,61	-,162	,176
				-,772	,350
Olumlu Yeniden Değerlendirme	16,28±3,64	6-24	15,76-16,80	,157	,176
				-,008	,350
Sosyal Destek Arama	12,27±3,20	5-20	11,81-12,72	-,093	,176
				-,221	,350

Tablo 3'te DSB toplam puanlarının ve DSB alt boyut puanlarının bazı tanımlayıcı özelliklere, deprem sırası ve deprem sonrası yaŐanan durumlara göre karşılaştırılması verildi. YaŐa göre DSB toplam puanları değerlendirildiğinde 27 ve üzeri yaş grubundaki öğrencilerin puanları (55,00±0,00), 23-26 yaş grubundaki (43,45±6,76) ve 18-22 yaş grubundaki (43,52±6,28) ğrencilerden anlamlı olarak yüksek bulundu (F=6,424, p=0,002). Depremde birinci dereceden akraba kaybı olan öğrencilerin puanı (49,00±0,00), depremde birinci derece akraba kaybı olmayanlara (43,69±6,53) göre anlamlı Őekilde daha yüksek bulundu (p=0,000). Kronik hastalığın bulunması, depremde enkazda kalma, depremde yaralanma, cinsiyet ve depremde ikinci derece akraba kaybı deđiŐkenleri DSB toplam puanlarını anlamlı olarak etkilemedi (p>0.05), (Tablo 3).

Dini baş etme ölçek alt boyut puanlarına bakıldığında birinci derece akraba kaybı bulunan öğrencilerin puanlarının (19,00±0,00), birinci derece akraba kaybı olmayanlara (15,14±3,00) göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu görüldü (t=17,642, p=0,000). Olumlu yeniden değerlendirme ölçek alt boyutunda birinci derece akraba kaybı bulunan öğrencilerin puanlarının (12,00±0,00), bulunmayanlara (16,33±3,63) göre anlamlı olarak daha düşük olduğu görüldü (p=0,000). Yine olumlu yeniden değerlendirme alt boyutunda yaş düzeyi arttıkaŐa puanların arttığı, 27 ve üzeri yaş grubundaki

Öğrencilerin puanlarının diğer alt gruptaki öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptandı (p=0,000), (Tablo 3).

Sosyal destek arama ölçek alt boyut puanları incelendiğinde kadın öğrencilerin puanlarının (12,65±3,19), erkek öğrencilere (11,08±2,95) göre daha yüksek olduğu ve aradaki farkın da anlamlı olduğu saptandı (p=0,003). Yine sosyal destek arama ölçek alt boyutunda depremde yara almayan öğrencilerin puanının (12,40±3,15), yara alan öğrencilerden (9,55±3,20) anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptandı (p=0,009). Depremde birinci derece akraba kaybı olan ve 27 yaş ve üzerinde olan öğrencilerin sosyal destek arama ölçek alt boyut puanlarının anlamlı Őekilde daha yüksek olduğu görüldü (p<0,05), (Tablo 3).

TARTIŐMA

Bu alıŐma 2023 Kahramanmaraş merkezli depremleri yaşamış olan hemşirelik ğrencilerinin deprem stresi ile baş etme stratejilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıŐtır. AraŐtırmadan elde edilen bulgulara göre hemşirelik ğrencilerinin DSB toplam puanı 43,74±6,52 olarak bulunmuŐtur. Cinsiyete göre değerlendirildiğinde kadın öğrencilerin sosyal destek arama alt boyut puanlarının erkek öğrencilerden anlamlı Őekilde daha yüksek olduğu görülmüŐtür. Bu sonuca göre kadın

Tablo 3. DSBÖ ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Değişkenler (n=191)	DSBÖ Toplam Puanı (Puan±SS)	Dini Baş etme (Puan±SS)	Olumlu Yeniden Değerlendirme (Puan±SS)	Sosyal Destek Arama (Puan±SS)
Cinsiyet				
Kadın	44,18±6,59	15,40±2,84	16,11±3,68	12,65±3,19
Erkek	42,42±6,19	14,53±3,42	16,80±3,49	11,08±2,95
t	1,608	1,730	1,128	2,985
*p	0,110	0,085	0,261	0,003
Kronik hastalık				
Var	46,70±5,47	16,00±1,63	17,30±3,12	13,40±3,23
Yok	43,58±6,55	15,14±3,06	16,23±3,67	12,20±3,20
t	1,474	1,517	0,901	1,144
*p	0,142	0,153	0,369	0,254
Enkazda kalma				
Evet	42,00±1,73	14,00±6,92	15,33±5,77	12,66±2,88
Hayır	43,77±6,57	15,20±2,94	16,30±3,62	12,26±3,21
t	1,602	0,301	0,456	0,214
*p	0,207	0,791	0,649	0,831
Yaralanma durumu				
Evet	42,66±6,65	17,55±2,35	15,55±2,96	9,55±3,20
Hayır	43,80±6,53	15,07±2,99	16,32±3,67	12,40±3,15
t	0,509	2,447	0,616	2,646
*p	0,612	0,015	0,538	0,009
Birinci derece akraba kaybı				
Evet	49,00±0,00	19,00±0,00	12,00±0,00	18,00±0,00
Hayır	43,69±6,53	15,14±3,00	16,33±3,63	12,21±3,16
t	11,162	17,642	16,376	25,127
*p	0,000	0,000	0,000	0,000

İkinci derece akraba kaybı				
Evet	43,29±5,57	14,64±3,22	16,70±3,96	11,94±2,89
Hayır	43,85±6,74	15,31±2,95	16,18±3,57	12,35±3,27
t	0,468	1,216	0,770	0,689
*p	0,641	0,226	0,442	0,492
Yaş				
18-22 (1)	43,52±6,28	15,13±3,07	15,83±3,51	12,54±3,06
23-26 (2)	43,45±6,76	15,09±2,85	17,22±3,65	11,13±3,47
27 ve üzeri (3)	55,00±0,00	18,00±0,00	22,00±0,00	15,00±0,00
F	6,424	1,800	8,004	4,927
**p	0,002	0,168	0,000	0,008
	3>1,3>2		3>1,3>2	3>1, 2>1, 3>2

* T test, ** LSD ya da Games-Howell

Öğrencilerin deprem stresinin gerginliğini gidermede sosyal evre ilişkilerini erkek öğrencilere göre daha çok kullandıkları düşünülmüştür. Bu çalışmadan farklı olarak bir çalışmada sosyal destek arama cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemiş, olumlu yeniden değerlendirmenin cinsiyet açısından farklılık gösterdiği belirtilmiştir (Erdoğan ve Aksoy 2020).

Bu çalışmada daha ileri yaşın, deprem stresiyile baş etme stratejilerini olumlu etkilediği bulunmuştur. 27 ve üzeri yaş grubunda olan ğrencilerin DSB toplam puanlarının, olumlu yeniden değerlendirme, dini baş etme ve sosyal destek arama alt boyut puanlarının daha genç olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada depremde yaralanan öğrencilerin dini baş etme stratejilerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu da depremde yaralanan öğrencilerin dini inançlarına sarılarak, alın yazısı ve kadere inanarak rahatlamaya çalıştıklarını düşündürmüştür. Dini baş etme, 'yaradan'ın insanlara her zaman iyi ya da kötü zamanlarda yardım ettiğine inanılması' anlamına da gelmektedir. Ayrıca, depremde yaralanan öğrencilerin sosyal destek arama alt puanlarının

daha düşük olduğu görülmüştür. Bir çalışmada yaralanmanın deprem sonrası stres bozukluğu için önemli bir risk faktörü olduğu belirtilmiştir (Baral ve Bhagawati 2019). Depremde yaralanmış olmanın sosyal yaşamda çeşitli kısıtlamalara neden olarak umutsuzluğu aı tığı bununda depremde yaralanan öğrencilerin sosyal destek arama stratejisi puanlarının diğer öğrencilerden daha düşük olmasına neden olmuş olabileceği sylenabilir.

Depremde birinci derece akraba kaybı olan ğrencilerin DSB toplam puanı, dini baş etme ve sosyal destek arama alt boyut puanlarının anlamlı olarak daha yüksek, olumlu yeniden değerlendirme alt boyut puanlarının ise daha düşük olduğu görülmüştür. Bir çalışmada bu çalışmaya benzer Őekilde olumlu yeniden değerlendirme alt boyutunda can kaybı olanların puanlarının anlamlı olarak düşük bulunduğu belirtilmiştir (Erdoğan ve Aksoy 2020). Depremde birinci derece yakınlarını kaybetmiş olmak üzüntüyü artırarak olumlu düşünmeyi sınırlandırmış olabilir. Depremlerin uzun vadeli psikolojik etkilerinin yüksek sayıda yaralanma ve ölüm, evlerin yaygın Őekilde tahrip olması ve sosyal hizmetlerin eksikliği gibi durumlarla daha da artabileceği belirtilmektedir (Lw ve ark.

2023).

Depremden etkilenen kişiler travma ile farklı şekillerde başa çıkmaya çalışırlar. Başa ıkma mekanizmaları arasında dini, aile ve sosyal desteğin kullanılması, kendi dikkatinin dağıtılması ve başkalarına yardım edilmesi gibi davranışlar yer almaktadır (Baral ve Bhagawati 2019). Nitekim deprem sonrası kendileri de depreme maruz kalmış çoğu hemşirelik ğrencisi, gönüllü yardım kampanyalarına katılmak ve hastanede destek amaçlı görev almak istediklerini dile getirmiştir. Bu çalışmada deprem stresi ile başa çıkma yöntemleri afete yüklenen anlam ve kişilik özelliklerinden de etkilenmiş olabilir. Bu çalışmada katılımcıların kişilik özelliklerini, psikolojik alt yapılarını ve stresle baş etmede çevresel desteklerinin varlığını değerlendirecek bilgi yer almamaktadır.

Hemşirelik ğrencileri üzerinde yapılan çalışmalar, etkili başa çıkma stratejilerine sahip olmayan öğrencilerin stresli koşullar altında psikiyatrik semptomlar gösterme riski altında olduklarını ortaya çıkarmıştır. Hemşirelik ğrencilerinin eğitimleri sırasında stresli durumlarla başa çıkma yeteneklerini kolaylaştırmak için stres düzeyleri izlenmeli ve stresle başa çıkma bileşenleri hemşirelik bölümlerinin müfredatında yer almalıdır (Karaca ve ark. 2019).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın tarihsel olarak sadece Kahramanmaraş depremi sonrası ve kesitsel tipte yapılmış olması sonuçların genele yorumlanmasını sınırlamaktadır. Konu ile yapılmış olan çalışmaların kısıtlı olması tartışma bölümünü sınırlamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada depremi yaşamış olan hemşirelik ğrencilerinin deprem stresiyle baş etme stratejileri incelenmiştir. Bu çalışmayı yapan araştırmacılar tarafından yapılan literatür taraması sonucuna göre hemşirelik ğrencilerinin deprem stresiyle baş etme stratejilerini inceleyen bu çalışmanın alanda yapılan ilk çalışma olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada cinsiyet, yaş, depremde yara almış olmak ve depremde birinci derece yakının kaybetmiş olmak öğrencilerin deprem stresiyle baş etme stratejilerini ve alt boyutlarını etkilemiştir. Depremden farklı şekilde zarar görmek öğrencilerin baş etme stratejilerinde de farklılık oluşturmuştur. Hemşirelik

ğrencilerinin deprem stresiyle baş etme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak için afetten zarar görme durumlarına göre özellikle uzmanlar tarafından sağlanacak olan uygun psikolojik desteklerin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin DSBden aldıkları puan toplam ölçek puanına oranla değerlendirildiğinde hemşirelik ğrencilerinin deprem stresiyle baş etme stratejilerinin geliştirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Afet sırası ve sonrası stres yönetimi, afetlerle başa çıkma stratejileri gibi derslerin müfredata eklenmesi afet sonrası stres yönetiminde öğrencilere yardımcı olabilir. Bunun yanında Türkiye'nin çoğu bölgesinde deprem riski bulunmasından dolayı afet ve travma durumlarında öğrencilere gerekli olacak olan destek mekanizmalarının afetler yaşanmadan önce belirlenmesi önerilmektedir.

YAZARLIK KATKISI

Fikir/Kavram: NA,AG; Denetleme: NA,AG; Veri Toplama ve/ veya İşlemesi: NA; Analiz/Yorum: NA,AG; Makale Yazımı: NA,AG.

ÇIKAR ATIşMASI

Yazarlar tarafından çıkar atışması bildirilmemiştir.

FİNANSAL DESTEK

Yazarlar tarafından finansal destek almadıkları bildirilmiştir.

TEŐEKKÜRLER

Çalışmaya katılan Hemşirelik ğrencilerine teŐekkür ederiz.

ETİK BEYAN

Araştırma için Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan Etik Kurul onayı alınmıştır (Tarih: 28.04.2023 Sayı: 2023-14 Karar No:1).

KAYNAKLAR

2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu- Erişim:10.07.2023 <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023-Kahramanmaras-ve-Hatay-Depremleri-Raporu.pdf>

Alfuaha OA, Al-Masarwah UM, Farah RI, Yasin JA, Alkuttob LA, Muslieh NI, Hammouri M, Jawabreh AE, Aladwan DA, Barakat RO, Alshubbak NH. (2023). The impact of Turkey and Syria earthquakes on university students: Posttraumatic stress disorder symptoms, meaning in life, and social support.

- Behav Sci (Basel), 13(7):587. doi: 10.3390/BS13070587.
- Arata Y, Horii A, Saito H, Miyamoto M, Matsuoka H, Kanatsuka H. (2015). Life and mental health of medical students after the great east Japan earthquake. *Tohoku J Exp Med*, 235(4):311-25. doi: 10.1620/tjem.235.311.
- Baral IA, Bhagawati KC. (2019). Post traumatic stress disorder and coping strategies among adult survivors of earthquake, Nepal. *BMC Psychiatry*, 19:118. doi:10.1186/s12888-019-2090-y
- Chen H, Feng L, Shen WW, Guo HX. (2009). A study on the psychological state of nurse-students of a university in affected areas of Wenchuan earthquake. *Hu Li Za Zhi*, 56(5):30-8.
- Erdoğan CN, Aksoy ÖN. (2020). Deprem stresi ile baş etme stratejileri (Balıkesir Karesi İlçesi Paşaalanı Mahallesi Örneği). *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi / The Journal of Social Sciences Academy*, 3(2): 88-103. doi:10.38004/sobad.704072
- Giorgadze T, Maisuradze I, Japaridze A, Utiashvili Z, Abesadze G. Disasters and their consequences for public health. *Georgian Med News*. 2011 May;(194):59-63.
- Karaca A, Yildirim N, Cangur S, Acikgoz F, Akkus D. (2019). Relationship between mental health of nursing students and coping, self-esteem and social support. *Nurse Education Today*, 76:44-50. doi: 10.1016/j.nedt.2019.01.029.
- Löw A, Rihtarić ML, Vrselja I. (2023). Resource loss, coping strategies and post-traumatic stress disorder symptoms in survivors of the 2020 Croatia earthquake. *BMC Psychol*, 11: 128. doi: 10.1186/s40359-023-01176-5.
- Romic I, Silovski H, Mance M, Pavlek G, Petrovic I, Figl J, Grbavac D, Moric T, Romic R, Bakula B, Vulic A. (2021). Psychological effects of "Double Crisis"(COVID-19 Pandemic and Earthquakes) on croatian medical students. *Psychiatr Danub*, 33(Suppl 10):120-125.
- Scott BG, Weems CF.(2013).Natural disasters and existential concerns: a test of Tillich's theory of existential anxiety. *J Humanist Psychol*,53:114-128. doi:10.1177/0022167812449190
- Şimşek P, Gündüz A. (2021). Çifte afet: pandemi ve deprem. *Erciyes Med J*, 43:209-210.
- TheLancet(2023).RespondingtotheTürkiye-Syriaearthquake: what will it take?. *Lancet (London, England)*, 401(10376): 525. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(23\)00319-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(23)00319-7)
- Yöndem ZD, Eren A.(2008). Deprem stresi ile baş etme stratejileri ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3: 61-75.
- Zhang W, Liu H, Jiang X, Wu D, Tian Y. (2014). A Longitudinal study of posttraumatic stress disorder symptoms and its relationship with coping skill and locus of control in adolescents after an earthquake in China. *PLoS One*, 9(2): e88263. doi: 10.1371/journal.pone.0088263.